

Drakbåtstävlingar

– från Miluofloden till Malmös kanaler

Drakbåtar har en flertusenårig historia i Kina. Men det är först under de senaste decennierna som de har spritt sig världen över. Till Sverige kom drakbåtstävlandet på 1980-talet och det är sannolikt den aktivitet från Kina som har lockat flest svenskar.

TEXT: BERTIL LUNDAHL

År 1984 skänkte Singapore fyra drakbåtar till Sverige när SAS öppnade en linje till denna lilla republik vars invånare till större delen är kineser. En tävling mellan Sverige, Norge, Danmark och Singapore arrangerades av Svenska kanotförbundet i samband med detta. Det var den första drakbåtstävlingen i Sverige. Efter tävlingen blev båtarna liggande på Bosön utanför Stockholm i ett år innan man tog fram två av dem för en uppvisningstävling vid kanot-SM i Södertälje.

Men det som verkligen fick drakbåtspaddlandet att slå igenom i breda kretsar inträffade i Malmö sommaren 1985. Då drog de ledande politikerna i staden, inspirerade av den tyska Kielveckan, igång den första Malmöfestivalen. Ordföranden för Malmö kanotklubb, Kristjan Gislason, fick idén att man skulle ordna drakbåtstävlingar för företag i samband med festivalen.

– Vi satte igång med 16 lag från olika företag och organisationer och det blev ju succé direkt. Sedan växte det över hela Sverige och Europa och till och med i Asien, säger Kristjan när vi ses i hans hem i Malmö.

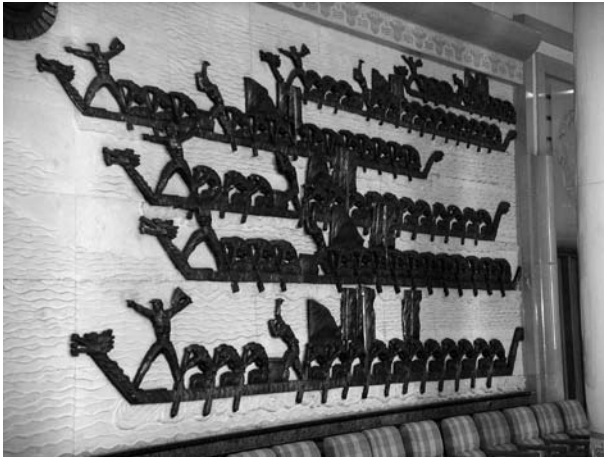
– Som mest tävlade ca 600 lag under Malmöfestivalen. I Stockholm vid Vattenfestivalen var man uppe i 1 200 lag när det var som hetast under senare delen av 1990-talet. Då arrangerades det drakbåtstävlingar på 48 platser i Sverige med sammanlagt 100 000 paddlande.

Rent ekonomiskt har tävlingarna haft oerhört stor betydelse för kanotklubbarna i Sverige. I Malmö har inkomsterna lett till att man kunnat bygga en ny anläggning för klubben till en kostnad av 10 miljoner. Kristjans son, arkitekten Gisli Kristjanson, har ritat det uppmärksammade huset med böljande sedumtak.

– Bara i Stockholm, Göteborg och Malmö har klubbarna dragit in ca 70 miljoner tillsammans i vinst. De har gått till att rusta upp klubbarnas anläggningar eller bygga nytt, till utrustning och till de aktiva.

*Kristjan Gislason, ordförande i Malmö kanotklubb 1981-2002, har betytt mycket för drakbåtspaddlingens utveckling i Sverige.
Foto BL.*

Drakbåtar pryder en vägg i Guangdongprovinsens sal i Folkets stora hall vid Himmelska fridens torg i Peking. Foto BL.

– Drakbåtstävlingarna har uppmärksammats mycket i pressen vilket har varit oerhört betydelsefullt. Kanotsporten var mest något för de närmast sörjande tidigare, men så är det inte idag. Jag har beräknat att i Malmö har 200 000 människor suttit i båtarna. Sedan har det ju varit väldigt många åskådare också.

Kreativiteten har också varit stor när det gällt utstyrseln bland en del lag.

– Till en början lade de tävlande lagen inte någon större vikt vid klädseln, men efter några år började en del klä ut sig. Det ledde till att man ordnade ”Best in show” tävling bland de utklädda lagen.

Trenden går mot mindre båtar

På senare år har dock intresset för drakbåtstävlandet minskat och för första gången blev det inga tävlingar vid årets Malmöfestival. För få deltagare och för dyr hyra gjorde att klubben avstod från att arrangera något.

– När det hade nyhetens behag var det lättare att få ihop ett lag med 24 personer, som det är i Singapore- och Hongkongmodellen av båtarna. Sedan blev det svårare att få ihop så stora lag, så utvecklingen har gått från stora till små båtar när det gäller tävlingar för företag. I Helsingborg har man bytt från stora till små och det borde man ha gått över till i Malmö också.

För ca tio år sedan bildade Kristjan och tre andra ett företag som numera heter Drakbåtgruppen AB. Man hyr ut båtar till tävlingar, som nästan uteslutande arrangeras av klubbar.

Historisk bakgrund

Drakbåtarna har en lång historia i Kina och är främst förbundna med den högtid i den traditionella kinesiska kalendern som infaller den femte dagen i den femte månaden. Högtiden kallas här i Sverige för drakbåtsfesten eller drakbåtsfestivalen.

I Kina förknippar man den framför allt med den berömda poeten Qu Yuan (d. 278 f.Kr.), men ritualer där man använde sig av drakbåtar förekom långt före hans tid, troligen för att blidka draken som hade makten över vattnen och regnet.

Qu Yuan var från staten Chu i södra Kina och han kom i onåd och skickades i exil sedan han varnat Chukungen för att låta sig luras av Qinstatens erbjudande om land i utbyte mot att Chu avbröt sin allians med staten Qi. Sedan kungen gått i Qins fälla och brutit alliansen med Qi invaderade som Qu Yuan befarat Qin hans hemstat Chu. I förtvivlan dränkte sig poeten då i Miluofloden på den femte dagen i den femte månaden. Enligt legenden skulle fiskare som bevittnade hans självmord ha gett sig ut i båtar för att rädda honom. De misslyckades men för att hindra fiskarna i floden från att äta hans kropp slog de med paddlar i vattnet och kastade i en form av klibbrisfyllda knyten, zongzi, som skulle locka fiskarna bort från poetens kropp. För att hedra Qu Yuan kom sedan drakbåtstävlingar att anordnas på denna dag och de speciella knytena, zongzi, att ätas vid denna högtid.

– Vi har 66 drakbåtar i vår ägo, både stora och små. Sammanlagt finns det ca 100 båtar i Sverige, vilket är mer än i något annat europeiskt land.

Nästan alla är av Singaporemodellen, den typ som Kanotförbundet fick i gåva från Singapore. Den lämpar sig bättre för företag eftersom den är stabilare när man kliver i och när man paddlar den.

– Den andra typen är Hongkongbåten, som är godkänd för tävlingar här i Europa. Det finns bara två sådana i Sverige, en i Malmö och en i Stockholm. Den används bara av dem som tävlar på högre nivå och tränar för det.

– När vi startade vårt företag åkte vi ner och köpte ett antal båtar i Singapore, men sedan lät vi tillverka sådana i Finland. Då utvecklade vi också den mindre båten som tar tretton.

I Asien är det stor variation på båtarna.

– Kommer man till Yueyang är det en typ, i Shanghai är det en annan. Det finns 12-manna, 24-manna, 50-mannabåtar och alla möjliga sorters båtar.

Bilder från Malmöfestivalens drakbåtstävlingar tagna av Bertil Lundahl (s.16) och Ingvar Mauritzson (s.17).

Drakbåtspaddling som tävlingsport

Drakbåtspaddling som sport snarare än folknöje har också utvecklats mycket snabbt under de senaste decennierna. Man räknar Hongkong som födelseort för sporten i dess moderna form. År 1976 bestämde sig Hongkongs turistbyrå för att satsa på en internationell drakbåtstävling och den kom sedan att följas av flera. Tävlingarna blev mycket populära och det skrevs om dem världen över. Fram till 1991, då det Internationella drakbåtsförbundet bildades, betraktades

de som inofficiella världsmästerskap för klubbar.

Detta år bildades även ett europeiskt drakbåtsförbund under ledning av engelsmannen Mike Haslam. England var ursprungslandet för drakbåtstävlingar för klubbar i Europa, men verksamheten skedde i en mycket blygsam skala. Så när det gäller att popularisera drakbåtspaddlandet har Sverige varit ledande i Europa.

Idag hålls drakbåtstävlingar i mer än sextio länder och man har också officiella världsmästerskap inom sporten

sedan 1995. Platsen för de första världsmästerskapen var den sydkinesiska staden Yueyang, som enligt legenden räknas som drakbåtspaddlingens födelseort. Mer än 50 000 var den genomsnittliga publiksiffran per dag och vid avslutningsceremonin var 100 000 åskådare närvarande. Ett svenskt lag, där Kristjan ingick som styrman, tog brons vid detta tillfälle.

Efter detta har nationsmästerskapen hållits vartannat år (med avbrott under SARS-epidemin 2003) och sedan 1996 arrangeras också världsmästerskap för klubbar, även de vartannat år.

Det lär väl dröja en tid innan drakbåtstävlingar blir olympisk sport men sannolikt kommer båtarna att vara med vid de asiatiska spelen, som ska hållas i Kanton 2010.

*Bilden till höger:
Denna staty av poeten Qu Yuan har använts som pris i samband med drakbåtstävlingar här i Sverige och vid VM i England. Den är tillberkad efter förebild från en staty i Singapore.*

*Bilden nedan:
Enligt legenden ska fiskare ha kastat knyten med fyllning av klibbris (zongzi) i Miloufloden för att skydda Qu Yuans kropp från att bli uppäten. Sådana knyten äts i samband med Drakbåtsfesten, men förekommer också vid andra tidpunkter på året. Här säljs de i en affär i Peking. Foton BL..*

